

SANDA MARIA DANDU:

Nana

I-am bănuit Sandei Maria Dandu, de la prima întâlnire scenică, un lirism de structură, o feminitate eterică culcată pe catifeaua moale a cuvintelor. Schița de fum a rostului ei scenic i-o figuram mai mult din expresivității ale tăcerii decât ale gestului aluziv, măștile sale emblematice, rupte din contingentul biografiei comune, conducându-ne poetic spre ființa ei lăuntrică, tînjitoare de frumuseți. Pentru obișnuiții măsurători cu metrul ai talentelor, actrița contrariază, căci ea nu profesază vreo artă cu formulă, n-o vedem pe redutele unei specializări cu accente, i-am spus, matrimoniale, gîndindu-ne la exemple anecdotice. De la teatrul lui Baranga, pînă la Brecht, de la Camil Petrescu, pînă la Virgil Stoescu, disponibilitățile sale ureă registre tiranice pentru diapazonul temperamentului, anulînd într-un sfîrșit efortul integrării prin clasică și mereu uitata măsură. Nevoind altceva decât desăvîrșirea unui joc de-a destinul într-o haină de împrumut din garderoba shakespeareeană a umanității, această față spiritualizată, cu o discreție profesională și ea relevantă creator, exemplifică — cel puțin pentru jos iscălitul — o tărie de caracter artistic doveditoare de puritate și sens.

Actorul fiind un poem, citirea lui e un confort interior ce aparține cu avarieție fiecăruia. Sanda Maria Dandu e o prezență cu toate însușirile de scenă alertate brechtian (a trebuit s-o vedem în ultimul rol ca să găsim cuvîntul exact!). Copilul capricios al universului, la trîntă cu tot soiul de forțe demiurgice — actorul — de la Brecht citire — joacă și se joacă cu toate chipurile noastre grave sau bufone în replică directă cu cele mai importante evenimente, dar cu transparențe ale unui suflet umanitarist incandescent, revărsat cu dărnicie pretutindeni.

Fragilitatea și lirismul Sandei Maria Dandu, arabescul de fantezie al tonalităților, adică plăcerea frenetică de joc, de comunicare, de înfrățire prin idee, cu cei care știu să asculte, au recomandat-o deplin pentru tragedia dezmoștenită a soartei, din *Capete rotunde, capete țuguiete*, alegoria lui Brecht. Condiția aparent scandaloasă a personajului, aș spune cinismul de avangardă al dramaturgului de a scoate efecte morale dintr-o ființă derutantă, i-au cerut un joc tăios, străfulgerat de minii surde, de renunțări

inuman. Strigătul hohotitor al lui Brecht, strigătul politic al unui corifeu, articulat și în personajul Sandei Maria Dandu, ne-a pătruns cu strania lui noblețe. Songul amar al Nanei a electrizat timpul condamnabil al acțiunii, luminând pentru stigmat chipurile hidoase ale umanoizilor „de rasă pură”, ușor de identificat. Mult timp, poate, acest rol o va urmări pentru combustia lui omenească, pentru teatralitatea lui în sens înalt. Căci rolul Nanei, mobilizând-o brechtian cum am spus, a exprimat-o desăvârșit ca actriță și ca inteligență meditativă. S-a precizat deseori că teatrul e o concentrare de esențe în tipare eterne, cu atât mai profund cu cât este expresia unei conștiințe complexe, purtând răspunderea pentru toate marile întrebări și soluții. Mutatis mutandis, constatarea se poate transfera și asupra actorului. Sînt momente în cariera sa cînd un rol îi verifică abundent complexitatea tehnică și analitică.

Sanda Maria Dandu a trăit în stagiunea încheiată rîvnita verificare. Mi se pare a vedea și consecvența unui stil în felul în care ea înțelege programatic misiunea actoricească. Trăiește în lumina rampei înfocată dorință de a se face înțeleasă. Nu de a avea succes. Ci de a simți, cu instinctul sigur al concentrării dureroase, că spectatorul pricepe lumea care-l învalue și că va pleca, după ultima scenă, dacă nu deplin edificat, măcar cu secrete neliniști intelectuale.

I. N.

MIHAI PĂLĂDESCU:

Calabazas

Vorbind despre actor, Camus spunea că acesta „și-a ales gloria fără margini, aceea care se consacră și care se trăiește”. Evident, afirmația lui nu este valabilă pentru oricare din componenții acestei învidiate bresle. Însă, printre cei care confirmă citatul, se numără, desigur, și Mihai Pălădescu, actor cu un rar întilnit simț al comicului, interpret cu o uimitoare disponibilitate pentru rolurile de compoziție. Și ar mai fi ceva de adăugat în cazul său, ceva care ține de domeniul

paradoxului: diferența enormă dintre genul de roluri care i se încredințează în filme (grave, pline de responsabilitate socială și intelectuală, patronate de calm sau stăpînire de sine — vezi *Tudor*, *Meandre*, *Trecătoarele iubiri* etc.) și cele cărora le dă viață pe scenă: excesiv comice, baroce, îmbibate cu gaguri, ori dominate de senilitate (*Indrăzneala*, *Troilus și Cresida*, *Interesul general*, *Volpone*, *Disparația lui Galy-Gay*, ș.a.). În ambele categorii de personaje, Mihai Pălădescu pune ceva din puternicia sa personalitate, din vizibilul său talent, ieșind întotdeauna în evidență și nepropunîndu-și, niciodată, acest lucru.

Conformistul din mine l-a urît de cîteva ori pe acest actor, jurîndu-și că nu se va mai duce să-l vadă niciodată. De ce? Pentru simplul și incomodul motiv că începea să ridă într-un mod insuportabil cînd Pălădescu apărea pe scenă, atrăgînd asupra sa privirile indignate ale spectatorilor. Acest lucru s-a întimplat în cazul ramoliturii Nestor